

constructie van Frankrijk als constante bedreiging. De Staatsgezinden bedienden zich daarentegen van het vertoog van Europees macht-evenwicht. Of dit gebeurde om de andere partij te overtuigen of slechts om andermans perceptie te bekritisieren blijft onduidelijk.

Overigens roept Onnekinks stelling dat deze klassieke indeling van het tweepartijensysteem enkel gebruikt is als middel om vertoogen te classificeren – zonder dit organisatorische zin nieuw leven in te willen blazen (p.25) – de vraag op wie dan wel schrijvers van de stukken zijn. Wat hun achtergrond was en hoe hun argumentatie vanuit dat oogpunt geduid moet worden komt slecht mondjesmaat aan bod. Wie er overtuigd moest worden, kortom het beoogde publiek, wordt helaas ook nauwelijks besproken.

Na lezing van deze keurige discoursanalyse rijst de vraag wat de noodzaak was om deze

vanuit de Internationale Betrekkingen-theorie in te steken. Immers, ook binnen de geschiedwetenschap is de discoursanalyse geen onbekende methode, ook niet in de vroegmoderne politieke geschiedenis. Sterker nog een toepassing hiervan door Helmer Helmers op de Republiek (*Royalist Republic*) wordt door Onnekink aangehaald. Zelfs een verwijzing naar Foucault is afwezig. Een motivatie om alleen de politiek wetenschapper Hansen te volgen zou op zijn plaats geweest zijn. Dit doet echter niets af aan wat het boek oplevert. *Reinterpreting the Dutch Forty Years War* is geslaagd om middels discoursanalyse van diverse vroegmoderne Nederlandse bronnen de bestaande eenzijdige interpretatie van deze periode te diversifiëren en te verdiepen.

Alberto Feenstra, Universiteit van Amsterdam

Sophie Reinders, *De mug en de kaars. Vriendenboekjes van adellijke vrouwen, 1575-1640* (Uitgeverij Vantilt; Nijmegen, 2017) 528 p., ill., € 29,95 ISBN 9789460043260

Een 'deep history' van Facebook: vriendenboekjes in de zestiende- en zeventiende-eeuwse Nederlanden

Historici en literatuurhistorici zijn kinderen van hun tijd, en nu de moderne samenleving geconfronteerd wordt met nieuwe vormen van sociaal verkeer die via de internetrevolutie een veel grotere circulatiesnelheid en een geheel eigen karakter hebben gekregen, verbaast het dan ook niet dat die onderzoekers zich gezet hebben aan wat we de 'deep history' van de sociale media kunnen noemen. In dat veld is een belangrijke stap vooruit gezet met het boek van Sophie Reinders, de bewerkte versie van een proefschrift dat zij recent met veel succes heeft verdedigd.

Het studieobject van Sophie Reinders was een cluster van een twintigtal vriendenboekjes

van adellijke vrouwen die in de regel te situeren waren in de oostelijke delen van de Republiek tussen circa 1575 en 1640. Nu het thema brandend actueel is geworden, was daar de noodzaak aan gericht onderzoek naar deze boekjes, die door hun grote paleografische en tekstuele complexiteit voldoende hermetisch waren om eerdere generaties onderzoekers af te schrikken. Het is de grote verdienste van Reinders dat ze het potentieel van die bronnen maximaal heeft benut, zowel vanuit een historisch als een literatuurhistorisch perspectief. Door een combinatie van het contextualiseren van de eigenaresses en de inscribenten (hoofdzakelijk behandeld in de eerste drie

hoofdstukken) en een grondige analyse van de inscripties zelf (hoofdzakelijk behandeld in het zesde en zevende hoofdstuk), weet de auteur een opvallend plastisch beeld neer te zetten van hoe een specifiek literair genre functioneel was voor het adellijke milieu waarin het populair was. Dit effect wordt nog vergroot doordat het middelste deel van het boek – de hoofdstukken vier en vijf – volledig gewijd zijn aan twee ongewoon rijke casestudy's, namelijk de alba van Rutghera en Catharina van Eck, wat licht doet schijnen op hoe de werking van vriendenboeken verweven was met de complexe confessionele context van de late zestiende en de zeventiende eeuw. Afgezien van deze gebalanceerde opzet, waarbij zowel de trends binnen een voldoende groot bronnencorpus als het wisselende, soms unieke, perspectief van de individuele betrokkenen wordt geschetst, is het boek heel sprekend omdat de auteur opmerkelijke stilistische vaardigheden heeft, en omdat het boek is voorzien van een verzorgde en rijkelijk geïllustreerde vormgeving die uitgeverij Vantilt tot eer strekt. Dit boek is bijgevolg een van die zeldzame academische werken die ook het grote publiek kan aanspreken.

Vanuit een academisch perspectief moet vooral beklemtoond worden dat de argumentatie van het boek overtuigt. Zowel de zin als onzin van de voor de hand liggende vergelijkingen met hedendaagse sociale media worden gericht en duidelijk aangestipt. Zo wordt bijvoorbeeld in het sterke tweede hoofdstuk goed toegelicht hoe de premisse van 'vriendschap' bij elites in het ancien régime sterk verschillend was van wat vandaag onder dat woord wordt begrepen. Omgekeerd maakt het zevende hoofdstuk dan weer fraai duidelijk dat die vriendenboekjes wel als prefiguraties van Facebook gezien kunnen worden doordat zij functioneren als gelaagde, voor meerdere interpretaties vatbare communicatiestromen

in een semipublieke sociale arena. Het moge duidelijk zijn: Sophie Reinders heeft veel gelezen, maar nog veel harder nagedacht.

Het enige minpunt van het boek is hoofdstuk acht, waarin geschetst wordt wat met de vriendenboekjes is gebeurd in de eeuwen nadat de oorspronkelijke ontstaanscontext was verdwenen. Dit is onvoldoende indringend gebeurd om echt nieuwe inzichten op te leveren, en hoewel met evenveel flair geschreven als de rest van het boek, was dit hoofdstuk misschien beter geschrapt, of gefuseerd met de bronkritiek in de inleidende hoofdstukken. Verder is het zo dat Sophie Reinders nadrukkelijk een veelzijdig portret heeft proberen te schetsen, waarbij alle denkbare vragen – taalgebruik, stedelijke of landelijke leefwereld van de auteurs, positiebepaling op de pagina's enzovoorts – aan bod komen, maar geen van die vragen volledig tot op het bot is uitgebeend. Enerzijds is het resultaat is een heel rijk boek en alle vragen zijn voldoende indringend beantwoord, maar anderzijds bleef ik hier en daar afvragen wat een begenadigd onderzoeker als Sophie Reinders zou hebben gedaan met een aantal relevante debatten die nu soms eerder onder de oppervlakte blijven schuilen.

Dat geldt vooral voor wat misschien wel het belangrijkste thema van het boek is voor de historici en literatuurhistorici van de Lage landen, namelijk het punt dat sociale representatie en literaire creativiteit niet noodzakelijk de vorm aannemen van nieuwe, zelfgeschreven teksten, maar juist vaak effectief gearticuleerd worden door het combineren en manipuleren van bestaande citaten, bon mots, beelden, of – in het geval van hergebruik van oude vriendenboekjes door latere generaties – zelfs van gehele tekstdocumenten. Een vergelijkbare vaststelling is bijvoorbeeld recent ook gemaakt door Engelstalige historici en letterkundigen, wat momenteel tot felle

discussies leidt over definities van 'zelf', 'identiteit', 'autobiografie' en 'egodocument' die de afgelopen decennia diep zijn ingesleten in het vakgebied. Gezien de bijzonder grote kwaliteiten van *De mug en de kaars* kan ik alleen maar

hopen dat Sophie Reinders zich de komende jaren verder in dergelijke thema's zal verdiepen.

Frederik Buylaert, Universiteit Gent

Nieuwste Tijd

Lila Caimari, *While the city sleeps. A history of pistoleros, policemen, and the crime beat in Buenos Aires before Péron*. Vertaald door Lisa Ubelaker Andrade en Richard Shindell (University of California Press; Oakland, 2017) xi, 229 p., ill., krt., grf., £70,95 ISBN 9780520289444

An important contribution to anyone interested in crime and police in Latin America

Lila Caimari teaches history at the University of San Andrés in Argentina. She holds a doctor's degree in political sciences from the University of Paris and is the author of several books and articles about social and cultural aspects of Argentinian history. She also forms part of the National Scientific and Technical Research Council in Argentina as an independent researcher. Caimari's book provides a long-wanted insight into a complex phenomenon in Latin America, namely crime dynamics and police in a historical perspective. The analysis is situated in what was regarded as one of the most modern and thriving cities of Latin America in the 1920s and 1930s.

Traditionally Latin American police has not been a common scholarly topic. Most academic analyses concern police reform carried out since the 1990s onward when the majority of the region's national police forces were subject to a modernization process as a part of the re-democratization of the Latin American state. However, historical analysis about police, public order and crime is somewhat a rare feature. Caimari's work should therefore be valued by those interested in police from a historical perspective, and especially in the

Latin American context. This is a region with historically violent societies where the colonially inherited state apparatus has benefitted those pertaining to a minor political and economic elite, and where socio-economic discrepancies continue to shape everyday life and state-society relations. To acquire a deeper understanding of the police and its role in society, a complex analysis of historical, political, cultural and socioeconomic factors must be conducted. Covering a large body of press material and police archives, this is precisely what Caimari has achieved with her book. The author's profound knowledge of Argentinian history is therefore key in this aspect.

The book starts off with a dramatically changing Buenos Aires during the 1920s in the first two chapters. A period in which European immigration, urban development, transportation and communication means, and the dynamics of political ideology of the époque contributed to a transformation of the city. The first chapters describe a rapid changing scenario as part of the modernization process, in which new infrastructure and particularly the arrival of the automobile brought new possibilities for criminal activity. The au-